

N:o 31.

Ank. till Riksd. kansli den 17 mars 1908, kl. 2,30 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående införande af kroppsstraff för vissa brott.

Lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft två inom Andra Kammaren afgifna och till utskottet hänvisande motioner, nämligen motionen n:o 82 af herr *P. Zimdahl* och motionen n:o 83 af herr *J. P. Jespersen*, båda angående skrifvelse till Kungl. Maj:t om införande af kroppsstraff för vissa brott. Uti sistnämnda motions syfte hafva instämt herrar *J. Johanson* i Valared, *Oscar N. Olsson*, *Alfr. Fornander*, *L. P. Mallmin*, *E. O. Magnusson*, *P. M. Olsson*, *O. Silfverschiöld*, *J. P. Persson*, *C. F. Petersson*, *O. H. Svensson*, *Elof Nilsson*, *Jöns Åkesson*, *Carl Sandquist*, *Rudolf Kjellén*, *Olof Persson*, *S. M. Petersson*, *O. Alfr. Berg*, *Pehr Svensson*, *P. Nilsson* och *C. T. Lind* i Tanum.

Herr Zimdahls motion är af följande lydelse.

»Det har, särskildt under senare tiden, då det gällt folkets fostran till ett sedligt och laglydigt lefnadssätt, mycket talats om upplysning och ett arbete på öfvertygelsens väg. Nekas kan ju ej heller, att mycket blifvit gjordt i detta syfte. Afsevärda kostnader ha i detta hänseende offrats såväl från statens som enskilda kommuners sida. Ja, man kan med fullt skäl säga, att under ingen föregående tid så mycket blifvit gjordt i syfte att bibringa den stora massan af folket och särskildt ungdomen upplysning och kunskaper i olika grenar som just i våra dagar, allt i syfte att som sagdt på öfvertygelsens väg åstadkomma

sedlighet, aktning för öfverhet och lagar samt på samma gång förekomma våldsdåd och brottsliga handlingar i ena eller andra hänseendet. Den tanke, som legat till grund för dessa sträfvanden, måste också anses ha varit en synnerligen vacker och ädel tanke. Resultatet af det myckna arbetet har emellertid, som det visat sig, långt ifrån blifvit sådant som man haft anledning att vänta. Tvärtom har det, särskildt hvad det gäller en stor del bland den manliga ungdomen, gått i en, man skulle nästan kunna säga, alldeles motsatt riktning. Utbrott af råhet och förvildning, störande af den personliga friheten ha på senare tiden inom skilda delar af landet ej sällan framträdt på ett sätt, som i vida kretsar väckt djupa bekymmer. Exempel härpå skulle ju kunna anföras i mängd, om sådant vore behöfligt. De upprepas ej långt emellan och enhvar känner dem. Tanken på att, om möjligt, råda bot för detta onda, hvaraf samhället i det stora hela lider, kan därför ej vara främmande för någon, som på allvar reflekterar öfver förhållandet. En eller annan månads enkelt fängelse eller en längre eller kortare tids straffarbete synes, enligt hvad erfarenheten gifvit vid handen, ingalunda leda till målet. Ett skärpande af nu gällande straffbestämmelser, i hvad det gäller utbrott af okynne, öfvervåld samt störande af den personliga friheten med mera dylikt, synes därför vara af behovet påkalladt. Det finnes nämligen numera en hel mängd individer, särskildt bland den yngre befolkningen, för hvilka en längre eller kortare tids förlust af den medborgerliga friheten under förhållanden så pass humana som de praktiseras i våra fångelser kan nästan anses så godt som en hvila och en föga obehaglig omväxling i den brottsliga mer eller mindre äfventyrliga lif. Brottslingens transport till fångelset sker ju också tämligen obemärkt, och ännu mer obemärkt kommer han ut därifrån, och att i fångelset hafva aftjänat sitt brott betraktas näppeligen såsom någon skam, hvarför också dylika individer sedermera bära hufvudet lika högt som någonsin förut.

Att på öfvertygelsens väg söka föra dessa individer på bättre tankar misslyckas i de flesta fall. Våra fångelsepredikanter rapportera tala i detta hänseende ett nog tydligt språk.

Samhället kan emellertid med sådant för ögonen och med tanken på de ofta upprepade våldsdåden i olika former, hotande att allt mer och mer taga öfverhand, ej i längden stå till svars. Och då våra humana straffbestämmelser för här åsyftade brott och tillämpningen af desamma alldeles icke visat sig medföra åsyftad verkan utan snarare tvärtom, synes förhållandet kräfvat införandet af en mera effektiv straffart, om stärfjandet af den växande förvildningen hos en viss del sam-

hällsindivider skall vara tänkbart. Detta torde numera medgifvas äfven utaf dem, som förut tänkt sig, att målet skulle vinnas genom tillämpningen af ett så humant straffsystem som möjligt.

Det enda verk samma straff, som här torde kunna påvisas, vore tvifvelsutän ett kroppsligt straff, det vill säga prygelstraffet.

Detta straff har som bekant för ej länge sedan införts i vårt grannland Danmark för förbrytelser, hvilka äro utbrott af förvildning och våldslusta, och detta oakadt man där i öfrigt har mera effektiva straffgrader än hos oss. I Danmark tillämpas nämligen ännu vatten- och brödstraffet, hvilket är vida strängare än vårt relativt humana straffarbete, och likväl har man där ansett sig nödgad att införa prygelstraffet. Detta straff ådömes i Danmark uteslutande som tilläggsstraff, dock icke, då vatten- och brödstraffet föregått såsom hufvudstraff. Beträffande prygelstraffet, som infördes i Danmark 1905, heter det i den danska lagen: »Kroppstraff skall såsom tilläggsstraff till det i öfrigt ådömda straffet tilldömas personer af mankön mellan 18 och 55 år». Den kroppliga bestraffningen består i slag med rep eller rotting, ej under 10 slag och ej öfver 27 slag, och fastställes antalet slag i domen. Kroppstraffet skall i regel undergås, innan det i öfrigt ådömda straffet börjat aftjänas, och under två dygn före och ett dygn efter bestraffningen skall fånge sitta i förvaringsfängelse och ensam cell.

Innan den kroppsliga bestraffningen verkställes, skall det af läkare konstateras, att den dömda kan tåla straffet.

Om nu de upprepade öfverfallen å person och utbrott af skadelystnad, hvilka hotade att likt en epidemi utbreda sig, nödvändiggjorde kroppstraffets införande i Danmark, är införandet af ett likartadt straff i vårt land, där råheten och förvildningen i en högst oroväckande grad trädt i dagen och säkerligen gått ännu längre än i Danmark, ännu mera påkalladt. Ett ytterligare skäl, som talar härför, är att kroppstraffet i vårt grannland redan visat sig vara i hög grad effektivt och sålunda äfven medfört de bästa verkningar.

På grund af hvad sålunda anförts, vågar jag föreslå, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbete och till nästkommande Riksdag framlägga förslag till sådan ändring af nu gällande strafflag, att kroppstraff må för vissa brott kunna tillämpas.»

Uti motionen n:o 83 har herr Jespersen anført följande.

»Under många årtionden har det i vårt land arbetats på att sprida upplysning och kunskaper hos det uppväxande släktet, och borde under-

visningen med de stora kostnader och det myckna arbete, som användts af staten och kommunerna, hafva medfört tillfredsställande resultat, så att vårt folk nu vore gudfruktigt och sedligt, med goda kunskaper, aktande ordning och gällande lagar. Rättvist bör erkännas, att svenska folket i stort sedt har nämnda egenskaper, men i enskilda fall visar erfarenheten, att en råhet i sinnet och ett förakt för religion och lagarnes efterlefnad samt yttringar af våld mot annan person, eller emot djur, på ett betänkligt sätt alltmera vunnit utbredning. Våldsdåd mot fredliga värlösa personer utan anledning, våldtäkt mot barn samt massakrering af djur hafva under sista tiden ofta förekommit. Med sådana exempel för ögonen är man frestad att tvifla på, huruvida statens uppoffringar för släktets uppfostran på bästa sätt tillgodogöras.

Dock torde orsaken till nämnda beklagliga förhållanden mera vara att söka i den slapphet vid barnens uppfostran, som i många familjer gör sig gällande, den frihet, som numera alltför tidigt kommer ungdomen till del, då de vid utgången från folkskolan på egen hand träda ut i lifvet, samt de krafter af särskildt slag, som nu mera än förut arbeta på att förvilda sederna och sprida råhet ej endast bland ungdomen utan äfven bland äldre.

Resultaten af det pågående demoraliseringsarbetet märkas på många sätt och äro för väl kända för att några exempel behöfva lämnas på brott, som äro en följd af nämnda arbete.

Förbrytelser mot nu gällande lagar beläggas visserligen med straff, men erfarenheten visar, att dessa icke äro af den art, att fruktan för dem är tillräckligt stor för att afhålla åtskilliga individer från att begå särskildt vissa slag af förbrytelser.

Det synes därför nödvändigt, att dessa förbrytelser kunna träffas af mera fruktade straff, då det första medel till att få nu rådande förhållanden i vårt land bättre, och att gällande lagar skola aktas och efterleivas, är att ådömda straff fruktas, då först därigenom individen lär sig tänka på följderna af begångna brottsliga handlingar.

I Danmark aktades lagarnes stadganden och fruktades ådömda bestraffningar i lika ringa grad som hos oss, och antalet brott ökades årligen. Det visade sig vara nödvändigt att införa straff, som på ett mer effektivt sätt beaktades än de i lagen bestämda. År 1903 väcktes af justitieministern ett förslag till lag om användande af kroppsstraff vid »vissa tillfällen» till följd af att ett kraftigt ingripande visat sig vara nödvändigt för minskande af förekommande vålds- och sedlighetsförbrytelser, och att ett begränsadt och måttligt användande af kroppsstraff vore det rätta medlet för att nå målet.

Efter att hafva behandlats och godkänts i riksdagen stadfästades lagen i statsrådet den 1 april 1905 och trädde i kraft den 8 september samma år.

Det är sålunda blott något mer än två år, som kroppsstraff mot vissa förbrytelser varit använda i Danmark, men de hafva visat sig medföra synnerligen goda resultat, därigenom att de brott, mot hvilka de användas, i märkbar grad minskats, och det tydligen märkts, att fruktan för kroppsliga bestraffningar är långt större än för vanligen använda straff med kortare eller längre tid i fängelse, där mången individ har bättre bostad och föda än under vanliga förhållanden. Kroppsstraffet, som gifves med icke under 10 och icke mer än 27 slag af spanskrör eller »dagg», ådömes i Danmark icke enbart, utan som tilläggsstraff för vissa förbrytelser.

På grund af de förhållanden, som nu äro rådande, och nödvändigheten att här införas effektivare bestraffningar för vissa förbrytelser, samt till följd af de erfarenheter, som kunna hämtas från Danmark angående resultaten af kroppslig bestraffning såsom tilläggsstraff i särskilda fall, vågar jag hemställa, att Riksdagen måtte besluta att i underdånig skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och till nästkommande riksdag inkomma med förslag till sådan ändring af nu gällande strafflag, att kroppsstraff finge användas vid bestraffning af vissa förbrytelser.»

Det torde icke kunna bestridas, att under de senare åren själfsvåld och brutalitet i allt starkare grad gjort sig gällande hos en icke ringa del af vårt folk och särskildt inom vissa kretsar af dess ungdom. Den vanart, som sålunda framträdt, har tagit sig uttryck, bland annat, i ett stort antal om synnerlig lömskhet och rått sinnelag vittnande våldsdåd mot person, i grymt djurplågeri och grof skadegörelse af egen- dom. Det är med stigande bekymmer man iakttagit den sinnesriktning, som däri kommit till synes. Frågar man sig, hvilka orsakerna kunna vara till detta öfverhandtagande själfsvåld, är emellertid svaret uppenbarligen icke lätt att gifva, då grunderna härtill liksom till hvarje annan samhällsföreteelse, gifvetvis äro många och svåra att ådagalägga. Några af de mest i ögonen fallande vill emellertid utskottet här omnämna. Den omhvälfning af förut bestående samfundsförhållanden, som föranledts af det ekonomiska uppsvinget och som kännetecknas, bland annat, af stark inflyttning till städerna och öfriga tätare bebyggda samhällen, har bidragit till att, särskildt i de större städerna, skapa en ekonomiskt och socialt mindre lyckligt lottad klass af befolkningen, hvars sämre element

*Utskottets
yttrande*

sky hvarje regelbundet arbete och i förekommande fall icke tveka att begå allehanda brott. Sammanslutningarna inom till dem hörande manlig ungdom, de s. k. ligapojkarna, äro förvisso en företeelse väl värd uppmärksamhet jämväl från statsmakternas sida. Det är dock ingalunda blott i de större städerna och bland de lägre klasserna, som upprörande fall af råhet kommit till uttryck, utan hafva utslag däraf förekommit äfven på landsbygden och inom högre lager af befolkningen. En annan orsak till det tilltagande själfsväldet torde vara att söka i den alltför stora frihet, som numera allmänt lämnas barnen, och i den allt starkare obenägenheten att vid dessas uppfostran använda det medel att böja ett egenvilligt och trotsigt sinne, som lämplig äga otvifvelaktigt innebär. En dryg del af ansvaret för de våldsgärningar och den råhet, som numera i stegrad grad framträdtt inom vissa kretsar af vårt folk, bör äfven rättvisligen läggas på den upphetsande agitation, som under de senaste åren drifvits i syfte att undergräfvat aktningen för all auktoritet och förleda till olydnad och trots mot öfverhet och bestående lagar.

Då orsakerna till det samhällsöndat, hvarom nu är fråga, äro många och skiftande, böra gifvetvis de medel, som måste tillgripas för att råda bot därpå, vara flerfaldiga, såsom allvarligare och mera fördjupad folkuppfostran, undanröjande eller mildrande af förefintliga sociala missförhållanden, bekämpande af dryckenskap m. m. Ett verkamt medel att inskrida mot de tendenser, som i brottsliga gärningar af omförmäld art taga sig uttryck, är emellertid äfven att så bestämman straffen för begångna brott, att de kunna antagas skola på ett effektivt sätt förekomma eller inskränka ett uppreparande af brotten. Enligt utskottets förmenande är straffets uppgift just att betaga den, som föröfvat dylik handling, lusten att fortsätta på den bana, hvarpå han sålunda inslagit, genom att söka påverka hans brottsliga vilja och stärka de krafter inom honom, som afhålla från brott. Det är statens ovillkorliga både rätt och plikt att söka med alla till buds stående medel värna samhället och dess enskilda medlemmar mot angrepp och att skydda dessa mot kränkningar af de rättigheter, som statens lagar tillerkänna dem. Förvisso bör icke sträfvan att afskräcka från brott vara den hufvudsakliga normen vid fastställande af straffen för de olika brotten, men ett afskräckningsmoment ingår otvifvelaktigt med rätta i åtskilliga af de nu bestående straffen, vare sig lagstiftaren vid lagens tillkomst varit därom medveten eller icke. Då det gäller att afpassa straffen så, att de blifva bäst lämpade att betaga brottslingarna lusten att begå brottsliga gärningar, kan utskottet icke värja sig för den tanken, att den art af affliktiva straff, som motionärerna ifrågasatt till

införande i allmänna strafflagen, skulle vara särskildt ägnad att verka afhållande för åtskilliga af de individer, på hvilka ofvan åsyftats. Det må visserligen vara sant, att det ligger något för känslan motbudande i att använda kroppsstraff å personer, som lämnat barnaåren bakom sig, men strafflagens stadganden få uppenbarligen icke bestämmas af hänsyn endast till känslans kraf. Bjuda högre hänsyn, att en straffart tillämpas, som icke är för känslan tilltalande, bör man icke af en missriktad humanitet låta afhålla sig från att tillgripa de medel mot det onda, hvilka situationen kräver. Såsom ofvan framhållits, föreligga enligt utskottets uppfattning numera sådana förhållanden, att de redan förefintliga straffen icke kunna anses tillfyllestgörande för bekämpande af den stigande råheten och förstörelselustan i åtskilliga af de under den senaste tiden föröfvade brotten. Det har varit ett länge öfverklagadt faktum, att frihetsstraffen, då de äro af kortare varaktighet, endast på ett mycket ofullkomligt sätt uppfylla de ändamål, som med dem äro afsedda. För en brottsling, hvilken icke såsom en skam känner det straff, som blifvit honom ådömdt, skall gifvetvis en kortare tids inspärning i allmän straffinrättning icke vara ägnad att i någon afsevärd mån verka återhållande. Fasthellre torde densamma i icke få fall för dem, som därpå drabbas, fullständigt hafva förlorat karaktären af straff. Denna omständighet är otvifvelaktigt anledning till att i ett icke obetydligt antal fall vederbörande icke bryr sig om att till laga åtal och straff befordra brott af den art, hvarom nu är fråga. Visserligen lära frihetsstraffen hafva blifvit i viss mån mera verksamma genom de straffskärpuingar, hårdt nattläger och, beträffande straffarbete, dessutom mörkt enrum, hvilka införts genom lag angående ändring i vissa delar af strafflagen den 22 juni 1906 för vissa angifna brott, där synnerlig råhet eller ondska genom brottet ådagalagts. Men de straffskärpuingar, som införts genom 1906 års lag, äro enligt utskottets uppfattning icke tillräckliga för alla de fall, då förbrytelsen kännetecknas af särskild ondska och inneboende grymhet hos brottslingen. Det gifves nämligen råa och obändiga naturer, hvilka näppeligen röna någon afsevärd inverkan af de nuvarande straffen, men som sannolikt skulle draga sig för att återfalla i brott, därest de för ett föregående brott tilldelats ett med ett mera kännbart kroppsligt lidande förenadt straff. Ofta äro dessutom de, som utmärka sig för det största öfvermodet i ord och gärning och som begå förbrytelser, hvilka vittna om upprörande grymhet och brutalitet mot de svaga, i själfva verket tämligen fega. Icke minst på dem skulle otvifvelaktigt ett kroppsstraff af föreslagen art verka i hög grad återhållande, så att de af fruktan för det kroppsliga lidandet icke låte sina dåliga instinkter

manifestera sig i handling. Flere af dem, som drifvits in på brottets bana, kunna genom kroppslig aga på ett vida effektivare sätt än annars är möjligt väckas till själfbesinning, så att de vända åter till ett hederligt och verksamt lif. I synnerhet torde detta blifva fallet, om de erhöile agan, innan de lämnat ungdomsåren bakom sig.

Fastän utskottet funnit erforderligt, att, då en brottsling lagt i dagen en synnerlig grad af lömskhet eller ondska, domstolarna beredes möjlighet att ådöma honom kroppsstraff, vill utskottet dock icke förorda, att dylika straff skola få tillämpas i alla de fall, då brottet är på nämnda sätt kännetecknadt. Det torde sålunda vara en temligen allmän mening, att de icke lämpligen böra tilldelas kvinnliga brottslingar, utan endast manliga. Äfven för dessa böra affliktiva straff af angifven art enligt utskottets förmenande ifrågakomma endast när det gäller brottslingar, som ännu befinna sig i ungdomsåren eller de första mannaåren. Med afseende å dessa torde kroppsstraff blifva ett synnerligen verksamt medel att böja ett mot samhällsordningen trotsigt sinne. Beträffande äldre män, hvilka tydligtvis äro svårare att påverka genom kroppslig bestraffning, kan det däremot befaras, att dylika straff i det öfvervägande flertalet fall skulle blifva utan resultat.

Det torde vara allmänt bekant, att prygelstraff sedan en längre tid tillbaka i England tillämpats för vissa slag af våldsförbrytelser. Såsom motionärerna erinra, har man äfven i Danmark sett sig nödsakad att genom en den 1 april 1905 utfärdad lag, hvilken antagits att gälla för en tid af högst 6 år, införa kroppsstraff för våld mot person, hvilkens uppträdande icke gifvit grundad anledning till våldsgärningen, och för sedlighetsförbrytelse mot minderårig flicka under 12 år. Det danska prygelstraffet ådömes emellertid endast såsom tilläggsstraff till annat straff och endast om brottslingen förut gjort sig saker till liknande förbrytelse. Blott å män få kroppsstraff tillämpas, men kan detta ske inom åldersgränserna 18—55 år. Dessutom infördes samtidigt förutom andra straff äfven prygel såsom disciplinstraff i tvångsarbetsanstalterna för våldsvärkare, å hvilka andra straff visat sig overksamma. Till följd af det starka motstånd, som en ifrig agitation lyckats resa mot de affliktiva straffen, hafva emellertid dessa endast i ett fåtal fall, enligt uppgift endast åtta gånger, kommit till användning, sedan lagen trädt i kraft. Några säkra slutsatser kunna därför icke dragas rörande det sätt, hvarpå denna bestraffning verkat.

I vårt land har liksom öfverallt annorstädes under en äldre tid affliktiva straff i vidsträckt omfattning kommit till tillämpning. För de under 1800-talet förekommande sträfvandena att göra då gällande miss-

gärningsbalk mera human genom att mildra de i flera fall orimligt stränga straffbestämmelserna, var emellertid spö- och risstraffet en nagel i ögat. Redau i midten af århundradet, genom kungl. förordningen den 4 maj 1855 blef det upphäfdt. I den militära straffrätten kvarstod prygel- och daggstraffet längre och afskaffades först i sammanhang med utfärdande den 11 juni 1868 af ny strafflag för krigsmakten. Att de affiktiva straffen kommo så starkt i misskredit, som fallet var, torde till mycket stor del hafva berott dels på att de användes äfven i fall då någon synnerlig intensitet i den brottsliga viljan icke kommit till synes eller då brottet var af den art, att dylika straff icke bort därå följa, dels ock på att afstraffningen försiggick offentligt. Det var under sådana omständigheter fullt förklarligt, att yrkandet på deras afskaffande skulle vinna bifall. Under de förändrade förhållanden, under hvilka kroppsstraff gifvetvis nu skulle tillämpas, kan den erfarenhet om dess verkningar, som man sålunda haft i vårt land, icke med fog åberopas såsom skäl mot dess återinförande i de fall, som ofvan antydts. Utskottet vill i detta sammanhang särskildt erinra, att kroppsstraff alltjämt kan i de allmänna straffanstalterna äfvensom i tvångsarbetsanstalter åläggas för disciplinförseelser. Den erfarenhet, som därvid vunnits rörande denna straffart, torde icke jäfva det antagandet, att densamma i åtskilliga fall skulle visa sig vara synnerligen verksamt, därest den finge af domstol ådömas såsom straff för vissa brott.

Såvidt utskottet kan finna, kan det icke vara lämpligt, att kroppsstraff ådömes såsom ensamt straff utan endast i förening med frihetsstraff; och bör det gifvetvis tilldelas brottslingen i början af strafftiden. Denne får då tillfälle att efter erhållen kroppslig bestraffning i fängelsets ensamhet öfvertänka sitt brott, och sannolikheten bör då blifva mycket större att han skall komma till insikt om och ångra sitt fel, än om han lössläpptes till sin förra omgifning genast efter mottaget kroppsstraff. Själfallet är, att det icke kan ifrågakomma, att någon skulle tilldelas kroppsstraff offentligen utan endast inom fängelsets murar i närvaro af ett fåtal personer. Genom förutgången läkarbesiktning skulle före exekutionen vara utrönt, att bestraffningen icke kunde medföra framtida men för brottslingens hälsa.

Innan frågan om införande i allmänna strafflagen af den föreslagna arten af affiktiva straff kan upptagas till närmare pröfning och afgörande, bör emellertid en ingående utredning förebringas beträffande samtliga de spörsmål, som därmed stå i samband, särskildt angående

den åldersgräns, som bör stadgas för dess tillämplighet, och de slag af brott, för hvilka den lämpligen kan komma till användning.

Utskottet vill slutligen framhålla, att, därest kroppsstraff blefve upptaget i vår strafflag, ingen som helst anledning finnes att antaga, att missbruk däraf skulle förekomma. Det torde nämligen kunna med full trygghet öfverlämnas åt domstolarna att tillämpa de lagbud, som må komma att därom gifvas. Kroppsstraffets stränga karaktär och det kraftiga ingrepp, som genom detsamma göres i brottslingens personliga integritet, skulle förvisso medföra, att det tillgrepes endast i sådana fall, då fullgiltig anledning därtill föreläge.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med anledning af förevarande motioner, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta föranstalta om fullständig utredning, huruvida och i hvad mån kroppsstraff lämpligen må komma till användning vid bestraffning af förbrytelse, vid hvars begående synnerlig råhet eller ondska ådagalagts, samt för Riksdagen framlägga det förslag till lag, hvartill utredningen må gifva anledning.

Stockholm den 17 mars 1908.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservat ion:

af herrar *Zetterstrand*, *Widén*, *Jansson* i Edsbäcken, *Lindhagen*, *Nordin*, *Pettersson* från Södertälje och *Neiglick* hvilka anført:

»Med föranledande af Riksdagens skrifvelse af den 10 maj 1894 och den 13 maj 1898 uppdrog Kungl. Maj:t den 25 maj 1900 åt en kommitté dels att upprätta förslag om skärpning af förvandlingsstraffen och de på kort tid omedelbart ådömda frihetsstraffen samt om villkorlig frigifning, dels ock att i sammanhang härmed vidare utreda frågan om

införande af varning eller villkorlig dom samt utarbete de författningsförslag, hvartill denna utredning kunde gifva anledning.

I sitt den 17 maj 1902 afgifna betänkande förordade kommittén jämte lagbestämmelser angående villkorlig frigifning och villkorlig straffdom vissa skärpningar af förvandlingsstraffen och de på kort tid omedelbart ådömda frihetsstraffen.

Vid pröfningen af frågan rörande hvilket eller hvilka skärpningsmedel företrädesvis borde tillgripas tog kommittén jämväl under öfvervägande frågan om prygelstraffets återinförande, men afstyrkte detta enhälligt med följande motivering:

»På senare tiden har, då fråga varit om skärpta straff, såväl i vårt eget land som i utlandet förordats återinförande af kroppsstraffet i egentlig mening, *prygel*. Man har framhållit, att detta straff vore särskildt lämpligt för unga förbrytare, i afseende på hvilka det närmast vore att betrakta såsom ett uppfostringsmedel, och man har åberopat de goda verkningar, agan, rätt använd, kan vid uppfostran medföra. Men man har äfven velat utsträcka tillämpningen af prygelstraffet till andra förbrytare vid brott, vittnande om sådan grad af råhet, att starkare tuktan kräfves.

Obestriddigt är, att prygelstraffet är ett synnerligen skarpt verkande straff. Det har under alla tider varit så ansedt, och med bildningens stigande höjd och allmännare utbredning har uppfattningen af straffets hårdhet blifvit allt lifvigare. Denna uppfattning torde hafva sin grund icke blott eller ens förnämligast uti det kroppsliga lidande, som med straffet är förenadt, utan än mera i den inverkan, som den med detta straff i allmänna föreställningssättet förbundna skammen utöfvar på brottslingen.

Vid öfvervägande, huruvida det må vara lämpligt, att ifrågavarande straff åter upptages i vår rätt, måste emellertid redan den omständigheten, att prygel, såsom ett direkt våld å förbrytarens kropp, ganska allmänt uppfattas såsom barbariskt, göra lagstiftaren betänksam.

Den inverkan, prygelstraffet utöfvar omedelbart på förbrytarens kropp, är väsentligt olika, och det är icke blott så, att känslan af straffet är högst olika hos särskilda individer, hvilket i viss mån måste vara förhållandet med hvarje straff, utan äfven så, att smärtan af straffet i hög grad beror på den persons kroppskrafter och vilja, som verkställer bestraffningen.

Men om sålunda prygelstraffet rent kroppsligt drabbar ojämnt, är den inverkan, detsamma för öfrigt utöfvar på brottslingen, kanske i ännu högre grad växlande. Ju starkare själfaktningen och hederskänslan äro,

desto kraftigare lärer straffet verka på brottslingens sinne, men i riktning, som är i viss mån oberäknelig. Det torde kunna befaras, att prygelstraffet i vanliga fall komme att verka brutaliserande och åstadkomma motsatsen af hvad man åsyftar, icke undergifvenhet utan trots, ja sannolikt uppväcka känslor af hat och hämnd mot samhället, hvilka känslor lätt taga sig utflöde i nya brott. Den nesa, som enligt den allmänna uppfattningen är förbunden med sådan kroppslig afstraffning, kunde åter i många fall alldeles nedtrycka brottslingen, så att han därigenom förlorade kraften att åter resa sig och blifva en nyttig samhällsmedlem. Det lider icke heller tvifvel, att den vanheder, som anses åtfölja ett prygelstraff, ytterligt försvårar den bestraffades ställning i samhället och lägger allvarsamt hinder i vägen för hans framtida utkomst, och i många fall torde, om straffet skall appliceras med tillbörligt eftertryck, detsamma ej kunna undgå att å den brottsliges kropp lämna outplånliga märken, hvilka för all framtid bära vittne om hans vanheder.

Beträffande den uppfostrande verkan, som man trott prygelstraffet böra i likhet med aga medföra, särskildt i fråga om yngre brottslingar, vore naturligtvis för ernående af nämnda verkan af största vikt, att verkställighet af straffet kunde följa omedelbart på brottet eller åtminstone så snart därpå, att endast helt kort tid hunnit förflyta från det den brottsliga gärningen begicks. Men skall prygel ådömas såsom straff och icke kunna gå i verkställighet förr, än domstol efter hållen ransakning meddelat utslag och tiden för utslagets öfverklagande tilländalupit eller, i händelse af klagan, målet blifvit slutligen afgjort i högre rätt, uppstode i vanliga fall ett dröjsmål, som måste väsentligen bidra därtill, att det åsyftade målet förfelades. För öfrigt torde det uppfostrande inflytande, som aga kan utöfva, när den på riktigt sätt användes af föräldrar eller uppfostrare, vara att till icke ringa del tillskrifva det personliga förhållande, i hvilket den, som mottager agan, står till den, som agar honom. Merändels vet och känner han, att hans föräldrar eller uppfostrare handla af nitälskan för hans väl, och han är van att af dem mottaga såväl belöningar som tillrättavisningar. Till följd af agans mera privata karaktär blifver skammen icke heller öfverväldigande. Förhållandena äro ingalunda desamma vid ett prygelstraff, som ådömes af domstol och bringas till verkställighet genom den offentliga ordningsmaktens försorg.

Det i Sverige fordom brukliga kroppsstraffet med spö eller ris afskaffades som bekant till en del 1841 och till fullo 1855. Lagkommittén, som redan i sitt förslag till straffbalk uteslutit spö- och ris-

straffen, utlät sig i motiven till förslaget på följande sätt om nämnda straff:

'De kroppsliga straff, som förnedra människan därigenom, att man vid deras användande åsidosätter allt afseende å hennes förnuftiga natur och behandlar henne lika med oskäligen djur, dem man genom smärtan af fysiskt ondt, som omedelbart tillfogas kroppen, söker göra sin vilja undergifna, anser kommittén såsom straffmedel förkastliga. Sådana äro spö- och risstraffen. För den redan moraliskt fördärfvade äro dessa mindre afskräckande än andra straffarter, emedan de äro hastigt öfvergående och lämna brottslingen tillfälle att snart fortsätta en lastbar lefnad. Hos den åter, hvars känsla af människovärde ej förut är kväfd, skola dessa förnedrande straff undertrycka de i människans moraliska natur grundade anlag till förbättring; de skola bringa honom till förtviflan eller göra honom till afsvuren fiende af det samhälle, hvars lagar försatt honom i ett sådant förnedringstillstånd, att hoppet och möjligheten att sig därutur lyfta blifvit honom betagna, enär alla vägar till utkomst och återvinnande af förtroende och aktning af medmänniskor äro för honom stängda'.

I utlåtanden, som afgåfvos öfver förslaget, vitsordades också ej mindre af högsta domstolen och rikets tre hofrätter, än äfven af de allra fleste bland häradshöfdingarne ändamålsenligheten af spö- och risstraffens afskaffande. I flera af dessa utlåtanden framhölls särskildt, hurusom en tillförlitlig erfarenhet vunnits om de skadliga verkningarna i moraliskt hänseende af spö- och risstraffen, samt att dessa straff alldeles motverkade brottslingens förbättring.

Erfarenheten under nyare tider från England och Danmark synes icke heller vittna till fördel för ändamålsenligheten af prygelstraffet. I fråga om straffets ringa förmåga att inverka till brottslighetens minskning lärer det förhållandet få anses särskildt anmärkningsvärdt att, ehuru i Danmark prygel anlitas i stor utsträckning såsom straff för unga brottslingar af mankön, brottsligheten därstädes just bland dessa unga personer stigit i oerhördt mycket högre grad än bland landets manliga befolkning i allmänhet.

Nu skulle visserligen, därest ett kroppsstraff af ifrågavarande beskaffenhet i vår lagstiftning åter upptoges, detsamma, såvidt här är i fråga, nyttjas, icke såsom själfständigt straff, utan i samband med ett ådömdt frihetsstraff och såsom medel till dess skärpande, men de skäl, som tala emot nämnda slag af kroppsstraff, äro enligt kommitténs mening sådana, att straffet icke heller borde för detta ändamål anlitas i

annat fall, än att andra användbara skärpningsmedel saknades, hvilket dock icke torde vara händelsen.

Med det anförda har kommittén icke velat underkänna betydelsen af aga såsom uppfostringsmedel för unga förbrytare eller vanartade barn under behandling inom tvångsuppfostringsanstalter. Ej heller afser kommitténs yttrande användningen af prygel såsom disciplinstraff i fångvårdsanstalterna, där alldeles särskilda förhållanden äro för handen.»

Då vi i allo dela denna kommitténs uppfattning rörande prygelstraffet, hvilken uppfattning ännu har sin fulla giltighet, få vi härmed hemställa,

att herrar P. Zimdahls motion, n:o 82, och J. P. Jespersons motion, n:o 83, måtte af Riksdagen afslås.»

Herrar *Fahlén* och *Ersson* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
